

Identifying the dimensions and components of the elitism process in elementary schools of Iran country

Mahnaz Kazemi: PhD student in Educational Management, Educational Sciences Department, Kish International Branch, Islamic Azad University, Kish, Iran.

Mogtaba Moazemi*: Faculty Member, Department of Higher Education Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Yousef Mommadi Moghdam: Faculty member, Strategic Management Department, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran.

Abstract

Introduction: Elitism and their use play an important role in the growth and development of society. Therefore, the aim of this research was identifying the dimensions and components of the elitism process in elementary schools of Iran country.

Method: This study in terms of purpose was fundamental and in terms of implementation method was qualitative. The research population was the experts of elitism process Iran country in the spring of 2022 year, that according to the principle of theoretical saturation number of 10 people of them were selected as a sample by purposeful non-random sampling method.

Findings: The findings showed that the elitism process in elementary schools of Iran country had 27 indicators, 7 components and 3 dimensions; So that the individual dimension were included two components of student participation in the management of school affairs and student decision-making, the school and education organization dimension were included two components of teacher preparation and the career history of teachers and school administrators and the group dimension were included three components of holding various competitions in a targeted manner at school, new and creative ideas and encouraging students. Finally, the pattern of the dimensions and components of the elitism process in elementary schools of Iran country was designed.

Conclusion: According to the results of the present research, it is necessary to planning to improve the elitism process in elementary schools of Iran country through the identified dimensions and components.

Keywords: Elitism process, elementary schools, individual, school, education.

*Corresponding author: Faculty Member, Department of Higher Education Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Email: m_mozzamiiii@yahoo.com

Identifying the dimensions and components of the elitism process in elementary schools of Iran country

Introduction: Considering the importance of elitism and its process, the National Elite Foundation, which is in charge, custodian and policy maker of this field, issued the country's strategic document on elite affairs with goals such as creating areas for the identification, growth and maximum flourishing of individual and group talents. , the realization of the comprehensive system of elite ethics, expanding the circle of elites and making maximum use of the power of the elite community, the purposeful management of the circulation of the elites and the prevention of the departure of the elites, etc., were approved by the Supreme Council of the Cultural Revolution and are currently in the implementation phase. In this document, the elite is introduced as an outstanding and efficient person who has a significant impact in the creation and expansion of science, technology, art, literature, culture and management of the country within the framework of Islamic values, and his activities are based on intelligence, creativity, motivation and inherent ability. On the one hand, and acquired expertise, expertise and abilities on the other hand, to accelerate the progress and upliftment of the country. Elite manpower is one of the most important factors in the growth and development of any country, and the development of any country is rooted in the efficiency of the elites of that country; So that it can be said with certainty that this factor is prioritized over other factors and it is obvious that countries achieved real growth and development that used elite human resources along with God-given resources, knowledge and technology. Therefore, the aim of this research was to identify the dimensions and components of the elitism process in elementary schools in Iran.

Materials and methods: This study was qualitative in terms of its fundamental purpose and implementation method. The research community was the experts of the elitism process in Iran in the spring of 1401, and according to the principle of theoretical saturation, 10 of them were selected as a sample by non-random sampling method. The process of conducting the research was that after the approval of the proposal, documents related to elitism, including articles, theses and treatises, books, etc., were identified and with the help of supervisors and consultants, a number of them were carefully examined and based on them, questions were asked for interviews with The experts of the elitism process were designed.

The process of conducting the research was that after the approval of the proposal, documents related to elitism, including articles, theses and treatises, books, etc., were identified and with the help of supervisors and consultants, a number of them were carefully examined and based on them, questions were asked for interviews with The experts of the elitism process were designed. To collect data, a semi-structured interview with experts was used, whose validity was confirmed by the opinion of experts other than community members, and their reliability was calculated by the agreement coefficient method between two coders at 0.83. Data were analyzed by open, axial and selective coding method in MAXQDA-2020 software.

Findings: The findings showed that the process of elitism in primary schools in Iran had 27 indicators, 7 components and 3 dimensions; So that the individual dimension has two components of students' participation in the management of school affairs and student decision-making, the dimension of school and education organization has two components of teacher preparation and the career history of teachers and school administrators, and the group dimension has three components of holding various competitions in a targeted manner at school. New and creative ideas and encouraging students. Finally, the model of the dimensions and components of the elitism process in the elementary schools of Iran was designed.

Conclusion: According to the results of the current research, it is necessary to plan to improve the elitism process in Iran's primary schools through the identified dimensions and components. The most important limitations of this research include the use of targeted non-random sampling method, a relatively small sample size to identify the pattern of elitism process in elementary schools in Iran, and the lack of similar researches to compare the findings of this research with the findings of previous researches. Therefore, it is recommended to carry out more research on other aspects of the elitism process and compare it with the findings of the current research and provide a comprehensive model based on the results of all the researches on the elitism process, use random sampling methods such as simple random and increase the sample size to conduct the research. As a research proposal, we can mention the creation of a tool to investigate the status of the elitism process in primary schools or even secondary schools, which can help specialists and planners of the education system in determining the status of the elitism process, and while clarifying its current status, it will provide solutions for To improve the process of elitism.

In general, the findings of this study showed that the elitism process in elementary schools in Iran had 27 indicators, 7 components and 3 dimensions. In this study, it was found that the individual dimension includes two components of students' participation in managing school affairs and student decision-making, the dimension of school and education organization includes two components of teacher preparation and the career history of teachers and school administrators, and the group dimension includes three components of holding various competitions as New and creative ideas and encouraging students were targeted in the school. The findings of this study have many practical implications for experts, officials, managers and planners of the education system and based on the results of this study (dimensions, components and indicators identified for the elitism process in elementary schools in Iran) and similar studies, they can take an effective step towards improvement. Design the process of elitism in primary schools of the country and implement them with the help of expert and experienced teachers.

Keywords: Elitism process, elementary schools, individual, school, education.

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال سیزدهم، ویژه‌نامه ۱۴۰۱

شناسایی ابعاد و مولفه‌های فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران

مهناز کاظمی: دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، واحد بین الملل کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، کیش، ایران.
مجتبی معظمی*: عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزش عالی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
یوسف محمدی مقدم: عضو هیئت علمی، گروه مدیریت راهبردی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه: نخبه‌پروری و بهره‌گیری از آنها نقش مهمی در رشد و توسعه جامعه دارد. بنابراین، هدف این پژوهش شناسایی ابعاد و مولفه‌های فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران بود.

روش کار: این مطالعه از نظر هدف بنیادی و از نظر شیوه اجرا کیفی بود. جامعه پژوهش خبرگان فرآیند نخبه‌پروری کشور ایران در فصل بهار سال ۱۴۰۱ بودند که طبق اصل اشباع نظری ۱۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با خبرگان استفاده شد که روایی آنها با نظر خبرگانی غیر از اعضای جامعه تأیید و پایایی آنها با روش ضریب توافق بین دو کدگذار ۰/۸۳ محاسبه شد. داده‌ها با روش کدگذاری باز، محوری و انتخابی در نرم‌افزار MAXQDA-2020 تحلیل شدند.

نتایج: یافته‌ها نشان داد که فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران ۲۷ شاخص، ۷ مولفه و ۳ بعد داشت؛ به‌طوری که بعد فردی دارای دو مولفه مشارکت دانش‌آموزان در مدیریت امور مدرسه و تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دانش‌آموزی، بعد مدرسه و سازمان آموزش و پرورش دارای دو مولفه آماده‌سازی دبیران و سابقه شغلی معلمان و مدیران مدارس و بعد گروهی دارای سه مولفه برگزاری انواع مسابقات به صورت هدفمند در مدرسه، ایده‌های نو و خلاق و تشویق دانش‌آموزان بود. در نهایت، الگوی ابعاد و مولفه‌های فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران طراحی شد.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش حاضر، برنامه‌ریزی برای بهبود فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران از طریق ابعاد و مولفه‌های شناسایی‌شده برای آن ضروری است.

واژگان کلیدی: فرآیند نخبه‌پروری، مدارس ابتدایی، فردی، مدرسه، آموزش و پرورش.

***نویسنده مسؤول:** عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزش عالی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Email: m_mozzami@yahoo.com

مقدمه

در دهه‌های اخیر در حوزه مدیریت منابع انسانی توجه زیادی به مفهوم توسعه منابع انسانی شده که این توسعه از طریق شناخت و توجه به مهارت‌های سرمایه انسانی، بکارگیری صحیح افراد در جایگاه‌های مناسب و پرورش سرمایه انسانی تحقق می‌یابد (مری و بوترمین ۲۰۲۰). سازمان‌ها برای پویایی نیاز به افزایش هوشمندی دارند که یکی از راهکارهای آن جذب، بکارگیری، نگهداشت و پرورش نیروهای خلاق، مبتکر و نخبه است (ریوستتساری ۲۰۱۷). نخبگان و متخصصان هر کشور جزء مهم‌ترین و با ارزشمندترین سرمایه‌های موجود کشور محسوب می‌شوند و حضور موثر و مستمر نخبگان سبب سرعت بخشی به توسعه جامعه و کاهش زمان و هزینه آن می‌شود (والدز، کلیوگی و زیئفلی ۲۰۱۸). با توجه به اهمیت نخبه‌پروری و فرآیند آن در مهر ماه سال ۱۳۹۱ بنیاد ملی نخبگان که عهده‌دار، متولی و سیاست‌گذاری این حوزه است، سند راهبردی کشور در امور نخبگان را با اهدافی نظیر ایجاد زمینه‌های شناسایی، رشد و شکوفایی حداکثری استعدادهای فردی و گروهی، تحقق نظام جامع اخلاق نخبگی، وسعت‌بخشیدن به دایره نخبگی و بهره‌گیری حداکثری از توان اجتماع نخبگان، مدیریت هدفمند گردش نخبگان و پیشگیری از خروج نخبگان و مانند آن را به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رساند و در حال حاضر نیز در مرحله اجرا قرار دارد. در این سند نخبه را فردی برجسته و کارآمدی معرفی می‌کند که در خلق و گسترش علم، فناوری، هنر، ادب، فرهنگ و مدیریت کشور در چهارچوب ارزش‌های اسلامی اثرگذاری بارزی داشته باشد و فعالیت‌های وی بر پایه هوش، خلاقیت، انگیزه و توانمندی ذاتی از یک سو و خبرگی، تخصص و توانمندی‌های اکتسابی از سوی دیگر سبب تسریع پیشرفت و اعتلای کشور شود (ذوالفقارزاده، دیداری و هداوند ۲۰۲۰). نخبه به معنای سرآمد و برگزیده می‌باشد و به هرچه برتر از دیگران و شایسته‌گزينش و تحسین باشد، اطلاق می‌گردد. به‌طور کلی درباره مفهوم نخبه دو

رویکرد کلاسیک و معاصر وجود دارد که رویکرد معاصر به دو بخش کارکردگرا و انتقادی تقسیم می‌شود. در رویکرد کلاسیک عقیده بر این است که برخی افراد به صورت ذاتی دارای استعداد برتر از دیگران هستند و در این رویکرد نخبگی ذاتی می‌باشد. در رویکرد معاصر کارکردگرا هر یک از نخبگان وظیفه و کارکرد خاص خود را داشته و بهبود جامعه در گرو افزایش این نخبگان است و در این رویکرد نخبگان را در راستای رفع نیازهای جامعه و تداوم نظم حاکم تعریف می‌کنند، اما در رویکرد انتقادی در جستجوی توضیح نخبگان با ارجاع به موقعیت آنان در برابر دیگر طبقات جامعه است و در این رویکرد نخبگان گروهی از حاکمان تعریف می‌شوند که ظرفیت تخصیص منابع از غیرنخبگان موجود در دستگاه‌های سازمانی مختلف را دارند (سیوتوریس ۲۰۱۸). نخبگان را می‌توان افراد و گروه‌هایی دانست که در نتیجه برتری‌های خود تاثیرهای عمیقی بر روی تصمیم‌ها، ایده‌ها، احساس‌ها و هیجان‌های دیگران بر جای می‌گذارند و بر مبنای آن ویژگی مهم، اصلی و برجسته نخبگان تاثیرگذاری آنان بر جامعه است (فریره و آلیمان ۲۰۲۱).

نیروی انسانی نخبه از عمده عوامل مهم رشد و توسعه هر کشوری است و توسعه هر کشوری ریشه در کارآمدی نخبگان آن کشور دارد؛ به‌طوری که با قاطعیت می‌توان گفت که این عامل در اولویت نسبت به سایر عوامل قرار گرفته و بدیهی است که کشورهایی به رشد و توسعه واقعی دست یافتند که در کنار منابع خدادادی، دانش و تکنولوژی از نیروی انسانی نخبه استفاده کردند (یزدانی و همکاران ۲۰۲۱). بسترسازی و فراهم کردن شرایط مطلوب در جامعه برای پرورش فکر و اندیشه و نخبه‌پروری ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است و پیشرفت همه‌جانبه یک ملت با ظهور نخبگان در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی پیوندی ناگسستنی دارد و جامعه توسعه‌یافته جامعه‌ای است که بتواند نابغه‌ها و نخبه‌های خلاق تربیت کرده و از آنها حداکثر بهره را در زمینه‌های مختلف ببرد. چون که نخبگان نقش کلیدی در

هووارد و همکاران (۲۰۲۰) ضمن پژوهشی درباره استراتژی‌های پرورش دانش‌آموزان در مدارس نخبه‌پرور به این نتیجه رسیدند که مدارس نخبه‌پرور دانش‌آموزان را نسبت به دنیای خارج بسته نگه می‌دارد، ارزش‌های مشترک را در جامعه خود ترویج می‌دهد و به اصول بنیادی در پروژه آموزشی خود وفادار است.

ذوالفقارزاده و همکاران (۲۰۲۰) مهم‌ترین عوامل در رویکردهای پرورش نخبه‌پروری شامل پرورش گلخانه‌ای تخصصی، پرورش باغچه‌ای عام و پرورش تلفیقی حمایت‌محور بودند.

داودی و یعقوبی (۲۰۱۸) برای استعدادیابی و جانشین‌پروری در نظام آموزش عالی ۶ بعد، ۱۸ مولفه و ۱۱۸ شاخص شناسایی کردند؛ به طوری که بعد ضرورت و لزوم نظام شامل بحران استعداد، اهداف استراتژیک و پاسخگویی و انعطاف، بعد آمادگی سازمانی شامل رهبری تحول‌گرا، ساختارها و فرآیندها و فرهنگ دانشگاهی، بعد تدوین شایستگی‌ها شامل شناخت آینده‌نگرانه، موقعیت‌های کلیدی و شایستگی‌های کلیدی، بعد استعدادیابی شامل ارزیابی قابلیت‌ها و شایستگی‌ها، تشکیل خزانه جانشینی و نیازسنجی و جذب، بعد توانمندسازی شامل مسیر شغلی چندبعدی، آموزش و توسعه و نظام مدون ارزیابی و بعد حفظ و نگهداشت شامل نظام جبران عملکرد، انگیزش مشارکتی و چشم‌انداز و پیامدها بود.

شهلائی (۲۰۱۷) ضمن پژوهشی درباره عوامل کلیدی موثر بر جذب نخبگان را شامل دو بعد داخلی و خارجی معرفی کردند که در بعد داخلی نقاط قوت شامل تبعیت از فرماندهی معظم کل قوا، تخصیص اعتبار خاص برای پژوهش و تحقیق، تاکید بر امنیت شغلی برای استمرار خدمت نخبگان، وجود مقررات حمایتی برای بکارگیری نخبگان، رعایت اصل برابری در روش‌های تأمین نیروی انسانی، توجه به توانایی بالقوه در بدو استخدام، حمایت از اجرای پروژه‌های تحقیقاتی، جایگاه تربیت و آموزش و پرورش، بهره‌گیری از تجهیزات و فناوری به نسبت روزآمد

دگرگونی جامعه و راهبری مردم و جامعه دارند (بسطامی و حسینی ۲۰۱۹). فرآیند نخبه‌پروری به معنای فرآیند شکوفایی توانایی‌های بالقوه فرد و هدایت آنها در مسیر صحیح می‌باشد که سبب گسترش بستر و دامنه افراد نخبه می‌شود تا فرصت لازم را جهت توسعه مهارت‌ها و توانایی‌های خود بدست آورند (مارانتو ۲۰۲۱). نخبه‌پروری از آن جهت برای بسیاری از حکومت‌ها و نظام‌های سیاسی و اجتماعی اهمیت دارد که آنان می‌توانند تاثیرگذارترین افراد را در فرآیند تصمیم‌گیری جوامع شناسایی و با شکوفایی استعدادها و توانایی‌های آنها تغییرها و تحول‌های مثبت و سازنده‌ای در سطوح جامعه ایجاد نمایند (تلینگ ۲۰۲۰). توجه به مقوله نخبه‌پروری برای همه جوامع بسیار مهم است. چون آنان می‌توانند با بروز استعدادها و توانایی‌های ذهنی خود نقش تعیین‌کننده‌ای در آینده جامعه داشته باشند و باعث سعادت مادی و معنوی شوند. در فرآیند پیچیده نخبه‌پروری تمام تلاش‌های انسان به سوی سازماندهی بهینه منابع مالی و انسانی و بهره‌وری کامل ظرفیت‌های مادی و معنوی در مسیر نیل به اهداف آرمانی و مطلوب هر جامعه‌ای است و یکی از الزامات بنیادین چنین فرآیندی بهره‌مندی مناسب از توان و استعداد‌های موجود و آینده جامعه به‌ویژه استعداد و خلاقیت نیروهای زنده، برگزیده و کارآمد می‌باشد (انصاری و برزگر ۲۰۱۵). آموزش و پرورش برای داشتن دانش‌آموزانی که بتوانند در آینده حضوری اثربخش و عالمانه داشته باشند نیاز به شناسایی استعداد‌های درخشان و نخبه و پرورش آنها دارند که برای این منظور سیاست‌گذاری‌های آموزشی از مراحل ابتدایی تحصیل لازم است (منانی و همکاران ۲۰۱۹).

پژوهش‌های بسیار اندکی درباره نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی انجام شده که در ادامه نتایج مهم‌ترین پژوهش‌ها گزارش می‌شوند.

مک و همکاران (۲۰۲۱) رشد استعداد در مدارس ابتدایی را فرآیندی پیچیده شامل توانایی‌ها، ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌ها معرفی کردند.

درباره فرآیند نخبه‌پروری در برخی سازمان‌های غیرآموزشی یافت شد، اما پژوهشی در این زمینه در سازمان‌های آموزشی به‌ویژه مدارس ابتدایی یافت نشد و از آنجایی که پرورش استعداد و نخبگی یا نخبه‌پروری از دوران ابتدایی اثر بیشتری خواهد داشت و علاوه بر آن، نتایج این پژوهش می‌تواند به متخصصان، مسئولان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش ایران به‌ویژه در بخش نخبه‌پروری کمک شایانی در جهت راهکارهای نخبه‌پروری ارائه کند، هدف این پژوهش شناسایی ابعاد و مولفه‌های فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران بود.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نظر زمان مقطعی، از نظر هدف بنیادی و از نظر شیوه اجرا کیفی بود. جامعه پژوهش خبرگان فرآیند نخبه‌پروری کشور ایران در فصل بهار سال ۱۴۰۱ بودند که طبق اصل اشباع نظری ۱۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. در اصل اشباع نظری نمونه‌گیری تا زمانی ادامه می‌یابد که نمونه‌های جدید نتوانند هیچ یافته جدیدی به یافته‌های پژوهش بیفزایند و در این مطالعه، پژوهش پس از مصاحبه با نفر دهم به اشباع رسید. همچنین، در روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند، نمونه طبق ملاک‌ها و معیارهایی مشخص می‌شوند که این ملاک‌ها در پژوهش حاضر شامل داشتن مدرک تحصیلی دکتری تخصصی، تمایل جهت شرکت در پژوهش، قبول ضابط فرآیند مصاحبه و داشتن حداقل ۱۰ سال سابقه کار و فعالیت در آموزش و پرورش بودند.

روند اجرای پژوهش به این صورت بود که بعد از تصویب پروپوزال اسناد مرتبط با نخبه‌پروری شامل مقاله، پایان‌نامه و رساله، کتاب و غیره شناسایی و با کمک اساتید راهنما و مشاور تعدادی از آنها مورد بررسی دقیق قرار گرفته و بر اساس آنها سوال‌هایی جهت مصاحبه با خبرگان فرآیند نخبه‌پروری طراحی شد (جدول ۱). در مرحله بعد اقدام به شناسایی خبرگان فرآیند نخبه‌پروری شد که برای

و فعالیت‌های مبتنی بر خودکفایی و نقاط ضعف شامل نبود سیاست‌ها و راهبردهای مدون برای جذب نخبگان، محدودیت در منابع مالی، خدمات رفاهی محدود، محدودیت‌های خدمتی، دشواری‌های محیط خدمتی و مأموریت‌های محوله و گستردگی جغرافیای محل خدمت و در بعد خارجی فرصت‌ها شامل برخورداری از حمایت مقام معظم فرماندهی کل قوا، وجود بودجه‌های خاص برای نخبگان در کشور، نرخ بالای بیکاری در جامعه، امکان استفاده از ظرفیت‌های تحقیقاتی و وجود مراکز متعدد علمی و تحقیقاتی و تهدیدها شامل تلاش سایر سازمان‌ها برای جذب نخبگان، وجود سازمان‌هایی با در اختیار داشتن امکانات، تجهیزات پیشرفته و فناوری‌های بالا، جاذبه‌های مهاجرت نخبگان به خارج از کشور و توان سایر سازمان‌ها برای اعطای امتیازهای بیشتر برای جذب نخبگان بودند.

آراسته و محمودی‌راد (۲۰۰۴) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که ویژگی‌های اصلی نخبگان شامل انگیزه، علاقه‌مندی‌ها، مهارت‌های ارتباطی، توانایی حل مساله، حافظه، کنجکاوی، بصیرت، استدلال، تصویرسازی و خلاقیت، شوخ‌طبعی، تحریک‌پذیری بالا و حساسیت بودند. از یک سو شناسایی استعدادهای درخشان یک فعالیت بزرگ است که محققان در همه عرصه‌ها از جمله آموزش و پرورش در حال تلاش برای یافتن راهی جهت شناسایی بهترین‌ها هستند (نظری و تابشی ۲۰۱۷) و از سوی دیگر نخبه‌پروری سرمایه‌گذاری ارزشمندی است که در جهان با تولید علم، دانش و فناوری و تبدیل آن به ثروت سبب افزایش اقتدار ملی یک کشور می‌شود. در واقع، نخبه‌پروری راهی کوتاه، کارآمد و سریع برای رسیدن به پیشرفت و توسعه کشور می‌باشد. بدین ترتیب، با توجه به اهمیتی که نیروی انسانی متخصص و آموزش‌دیده در پیشرفت کشورها دارد، ضرورت سیاست‌گذاری هوشمند و تعیین چارچوب‌هایی مناسب جهت هدایت نخبگان در راستای اهداف مطلوب کشور بیش از پیش آشکار می‌شود (ذوالفقارزاده و همکاران ۲۰۲۰). نکته حائز اهمیت دیگر درباره اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر اینکه پژوهشی

مصاحبه‌کننده و هم مصاحبه‌شونده حضور یافتند و با حفظ رعایت پروتکل‌های بهداشتی مربوط به کووید-۱۹ مصاحبه‌ها انجام و جهت بررسی مجدد ضبط شد. مصاحبه‌کننده در حین مصاحبه هم همه مصاحبه‌ها را با کمک یک ضبط صوت ضبط و هم نکات و مطالب کلیدی را یادداشت کرد و پس از اتمام پاسخ به هر سوال، آنها را به تایید مصاحبه‌شونده رساند. در نهایت، در پایان مصاحبه از مصاحبه‌شوندگان به دلیل مشارکت فعال در پژوهش تشکر و قدردانی شد.

این منظور هر یک از خبرگان از لحاظ ملاک‌ها و معیارهای ذکر شده در بالا بررسی و در صورت داشتن آنها برای آنان اهمیت و ضرورت پژوهش و شرایط شرکت در پژوهش از جمله ضبط مصاحبه‌ها بیان و از آنها خواسته شد که در پژوهش شرکت نمایند. لازم به ذکر است که پژوهشگر متعهد شد که نکات اخلاقی از جمله رازداری را رعایت و به هر یک از مصاحبه‌ها یک کد اختصاص دهد و اطلاعات را با توجه به کدها منتشر یا بیان نماید. علاوه بر آن، با مصاحبه‌شوندگان درباره مکان و زمان مصاحبه هماهنگی لازم به عمل آمد و در مکان و زمان از قبل تعیین شده هم

جدول ۱. سوال‌های مصاحبه با خبرگان فرآیند نخبه‌پروری

Table 1. The interviews questions with experts of elitism process

ردیف	سوال
۱	با عنایت به تجربه‌های شما فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور را شامل چه مواردی می‌دانید؟
۲	با عنایت به تجربه‌های شما عوامل تشکیل‌دهنده فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور را چه می‌دانید؟
۳	راهکارهای شما برای اجرایی نمودن فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور چیست؟
۴	چگونه می‌توان چالش‌ها و موانع پیش‌روی فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور را برطرف نمود؟
۵	با عنایت به تجربه‌های شما علاوه بر ابعاد و مولفه‌های ارائه‌شده در سوال‌های قبل برای اجرای فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور، مولفه‌های موثری که شما در مدارس تحت مدیریت و یا نمونه‌های خارجی در نخبه‌پروری دیده‌اید شامل چه مواردی بوده است؟

اقدام به بررسی شاخص‌های روان‌سنجی شد. در پژوهش حاضر روایی یافته‌ها با نظر خبرگانی غیر از اعضای جامعه تایید و پایایی آنها با روش ضریب توافق بین دو کدگذار ۰/۸۳ محاسبه شد.

همچنین، داده‌های گردآوری‌شده با مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با روش کدگذاری باز، محوری و انتخابی در نرم‌افزار MAXQDA-2020 تحلیل شدند.

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. همچنین زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش در هر زمان و ارائه اطلاعات فردی مختار بودند و به آنها اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه میماند و این امر نیز کاملاً رعایت شد. پژوهش حاضر با کد اخلاق IR.IAU.TMU.REC.1401.317 ثبت شد.

در این مطالعه برای گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود که هر یک از خبرگان به صورت انفرادی تحت مصاحبه قرار گرفتند. در مصاحبه ابتدا مصاحبه‌کننده سوال اول را از مصاحبه‌شونده پرسید و سپس مصاحبه‌شونده به سوال پاسخ داد و در این زمان مصاحبه‌کننده علاوه بر ضبط همه مصاحبه‌ها با کمک یک ضبط صوت، نکات و مفاهیم کلیدی را ثبت کرد و به تایید مصاحبه‌شونده رساند. لازم به ذکر است که هر موقع مصاحبه‌شونده از پاسخ به سوال پرسیده شده منحرف می‌شد، مصاحبه‌کننده با کمک سوال‌های راهنما وی را در پاسخگویی به سوال در چارچوب خاص هدایت می‌کرد. سپس فرآیند فوق برای سوال‌های دوم تا پنجم تکرار شد. در مطالعه حاضر مدت زمان انجام مصاحبه با هر یک از خبرگان فرآیند نخبه‌پروری بین ۳۰ الی ۵۰ دقیقه بود. در این پژوهش با ۱۰ مصاحبه‌شونده و پس از اتمام مصاحبه‌ها

یافته ها

در این پژوهش مصاحبه با ۱۰ نفر از خبرگان فرآیند نخبه‌پروری انجام شد که همگی دارای مدرک تحصیلی دکتری تخصصی بودند. یافته‌های حاصل از اجرای مصاحبه با خبرگان نشان داد که فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران ۲۷ شاخص، ۷ مولفه و ۳ بعد داشت؛ به طوری که بعد فردی دارای دو مولفه مشارکت

دانش‌آموزان در مدیریت امور مدرسه و تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دانش‌آموزی، بعد مدرسه و سازمان آموزش و پرورش دارای دو مولفه آماده‌سازی دبیران و سابقه شغلی معلمان و مدیران مدارس و بعد گروهی دارای سه مولفه برگزاری انواع مسابقات به صورت هدفمند در مدرسه، ایده‌های نو و خلاق و تشویق دانش‌آموزان بود (جدول ۲).

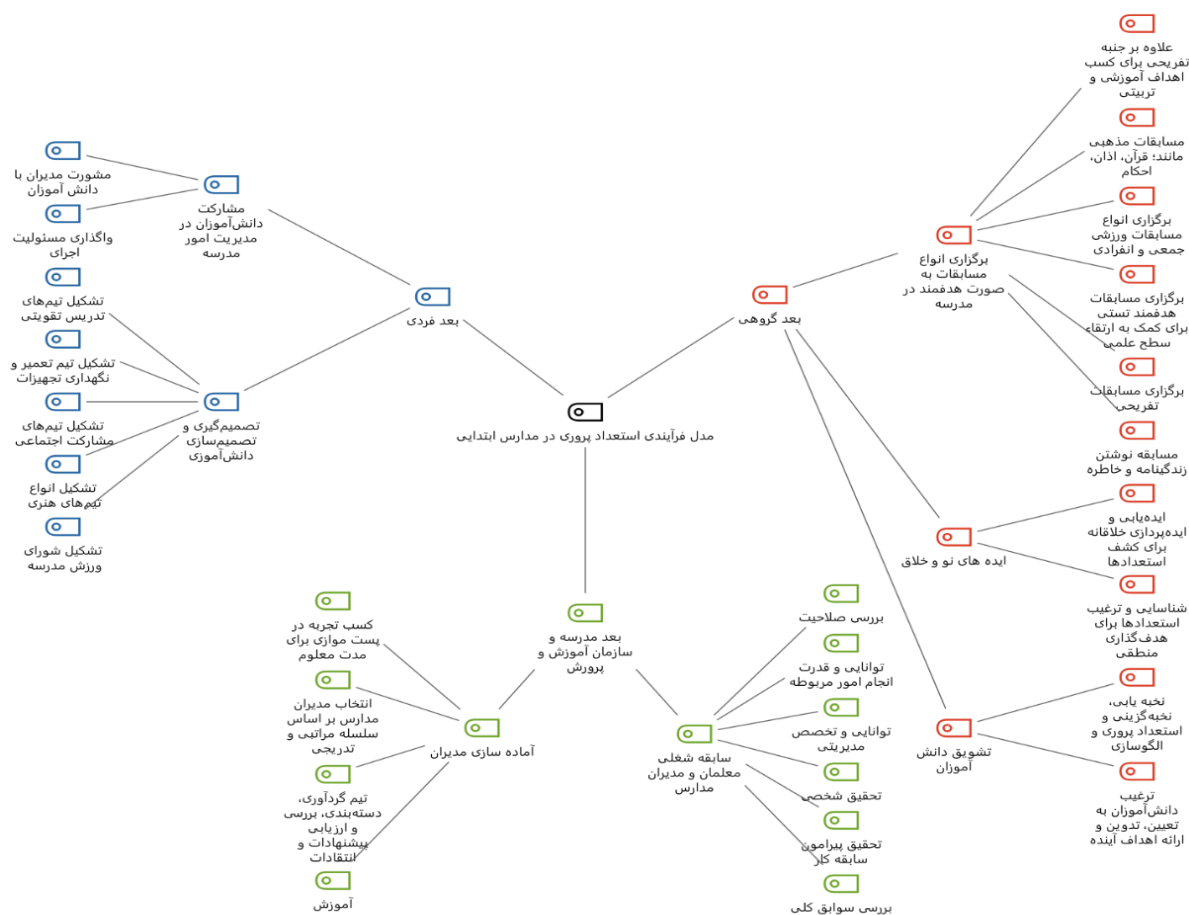
جدول ۲. نتایج ابعاد و مولفه‌های فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران

Table 2. The results of dimensions and components of the elitism process in elementary schools of Iran country

بعد	مولفه	شاخص
	مشارکت دانش‌آموزان در مدیریت امور مدرسه	۱. مشورت مدیران با دانش‌آموزان و ۲. واگذاری مسئولیت اجرای برخی از کارها به دانش‌آموزان
فردی	تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دانش‌آموزی	۱. تشکیل تیم‌های تدریس تقویتی و تجدیدی دروس با کمک دانش‌آموزان ممتاز جهت کمک به دانش‌آموزان ضعیف‌تر، ۲. تشکیل تیم تعمیر و نگهداری تجهیزات و تأسیسات با کمک اولیا و همراهی دانش‌آموزان، ۳. تشکیل تیم‌های مشارکت اجتماعی مثل امر به معروف و نهی از منکر، صرفه‌جویی و غیره، ۴. تشکیل انواع تیم‌های هنری مانند سرود، تئاتر و غیره و ۵. تشکیل شورای ورزش مدرسه و ایجاد تیم‌های آمادگی جسمانی و اجرای برنامه‌های آموزشی در زمینه ورزش مثل فوتبال، والیبال و غیره
مدرسه و سازمان آموزش و پرورش	آماده‌سازی دبیران سابقه شغلی معلمان و مدیران مدارس	۱. کسب تجربه در پست موازی برای مدت معلوم، ۲. انتخاب مدیران مدارس به صورت سلسله‌مراتبی و تدریجی، ۳. تیم گردآوری، دسته‌بندی، بررسی و ارزیابی پیشنهادها و انتقادات در امور مختلف مدرسه و زندگی و ۴. آموزش
	سابقه شغلی معلمان و مدیران مدارس	۱. بررسی صلاحیت، ۲. توانایی و قدرت انجام امور مربوطه، ۳. توانایی و تخصص مدیریتی، ۴. تحقیق شخصی، ۵. تحقیق پیرامون سابقه کار و ۶. بررسی سوابق کلی
	برگزاری انواع مسابقات به صورت هدفمند در مدرسه	۱. اجرای مسابقات تفریحی در راستای کسب اهداف آموزشی و تربیتی، ۲. مسابقات مذهبی مانند قرآن، اذان، احکام، مداحی و غیره، ۳. برگزاری انواع مسابقات ورزشی جمعی و انفرادی برای آمادگی جسمانی و تمرین کار تیمی، ۴. برگزاری مسابقات هدفمند تستی در زمینه‌های مختلف برای ارتقای سطح علمی، ۵. برگزاری مسابقات تفریحی، نشاط‌آفرین و روحیه‌بخش در جهت بارورسازی نیروی درونی دانش‌آموزان و ۶. مسابقه نوشتن زندگینامه و خاطره در جهت تمرین مستندسازی فعالیت‌های اجتماعی و علمی
	ایده‌های نو و خلاق	۱. ایده‌یابی و ایده‌پردازی خلاقانه برای کشف استعدادها و ۲. شناسایی و ترغیب استعدادها برای هدف‌گذاری منطقی
	تشویق دانش‌آموزان	۱. نخبه‌یابی، نخبه‌گزینی، استعدادپروری و الگوسازی و ۲. ترغیب دانش‌آموزان به تعیین، تدوین و ارائه اهداف آینده

ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران طراحی شد (شکل ۱).

با توجه به ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های شناسایی شده برای فرآیند نخبه‌پروری گزارش‌شده در جدول ۲، الگوی

شکل ۱. الگوی ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران

Figure 1. The pattern of dimensions, components and indicators of the elitism process in elementary schools of Iran country

نتیجه گیری

با توجه به نقش و اهمیت نخبه‌پروری در بهبود جامعه از جمله نظام آموزشی و آموزش و پرورش، هدف این پژوهش شناسایی ابعاد و مولفه‌های فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران بود.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران ۲۷ شاخص، ۷ مولفه و ۳ بعد داشت؛ به طوری که بعد فردی دارای دو مولفه مشارکت دانش‌آموزان در مدیریت امور مدرسه و تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دانش‌آموزی، بعد مدرسه و سازمان آموزش و پرورش دارای دو مولفه آماده‌سازی دبیران و سابقه شغلی معلمان و مدیران مدارس و بعد گروهی دارای سه مولفه برگزاری انواع مسابقات به صورت هدفمند در مدرسه، ایده‌های نو و خلاق و تشویق دانش‌آموزان بود. با اینکه

پژوهشی درباره ابعاد و مولفه‌های فرآیند نخبه‌پروری یافت نشد، اما یافته‌های این پژوهش از جهاتی همسو با یافته‌های پژوهش‌های مک و همکاران (۲۰۲۱)، هووارد و همکاران (۲۰۲۰)، ذوالفقارزاده و همکاران (۲۰۲۰)، داودی و یعقوبی (۲۰۱۸)، شهلائی (۲۰۱۷) و آراسته و محمودی‌راد (۲۰۰۴) بود.

در تفسیر یافته‌های این پژوهش در بعد فردی با دو مولفه مشارکت دانش‌آموزان در مدیریت امور مدرسه و تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دانش‌آموزی می‌توان گفت که برای بهبود بعد فردی و مولفه‌های آن باید از راهکارهایی مانند مشورت کردن مدیران مدارس با تمام دانش‌آموزان، واگذاری مسئولیت اجرای برخی فعالیت‌های در حد توانایی دانش‌آموزان به آنان و پیگیری چگونگی انجام آنها توسط مدیران یا معاونان و تشکیل تیم‌های متعدد اعم از تیم

خاطره‌نویسی در جهت مستندسازی فعالیت‌ها، ارائه ایده‌های نو، جدید و خلاقانه برای کشف استعدادها و توانمندی‌ها، شناسایی و ترغیب استعدادهای در جهت شکوفایی آنها، نخبه‌یابی و نخبه‌پروری، استعدادپروری، ایجاد الگو و الگوسازی و ترغیب و تشویق دانش‌آموزان برای تعیین، تدوین و ارائه اهداف بلندمدت برای زندگی خود استفاده کرد.

مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش شامل استفاده از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی هدفمند، حجم نمونه نسبتاً اندک برای شناسایی الگوی فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران و عدم یافتن پژوهش‌هایی مشابه جهت مقایسه یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های گذشته بودند. بنابراین، انجام پژوهش‌های بیشتر درباره بررسی سایر زوایای فرآیند نخبه‌پروری و مقایسه با یافته‌های پژوهش حاضر و ارائه الگویی جامع بر اساس نتایج همه پژوهش‌های انجام شده در باره فرآیند نخبه‌پروری، استفاده از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی مانند تصادفی ساده و افزایش حجم نمونه برای انجام پژوهش توصیه می‌شود. به‌عنوان آخرین پیشنهاد پژوهشی می‌توان به ساخت ابزاری جهت بررسی وضعیت فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی یا حتی مدارس متوسطه اشاره کرد که انجام این پژوهش می‌تواند در تعیین جایگاه فرآیند نخبه‌پروری به متخصصان و برنامه‌ریزان نظام آموزش و پرورش کمک شایانی کند و ضمن مشخص شدن جایگاه فعلی آن سبب ارائه راهکارهایی برای بهبود فرآیند نخبه‌پروری شود.

به‌طور کلی یافته‌های این مطالعه نشان داد که فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران ۲۷ شاخص، ۷ مولفه و ۳ بعد داشت. در این مطالعه مشخص شد که بعد فردی شامل دو مولفه مشارکت دانش‌آموزان در مدیریت امور مدرسه و تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دانش‌آموزی، بعد مدرسه و سازمان آموزش و پرورش شامل دو مولفه آماده‌سازی دبیران و سابقه شغلی معلمان و مدیران مدارس و بعد گروهی شامل سه مولفه برگزاری انواع

تدریس و تقویت دروس با کمک دانش‌آموزان ممتاز و برتر مدارس جهت تقویت دروس دانش‌آموزان ضعیف‌تر، تیم‌تعمیر و نگهداری تجهیزات و تأسیسات مدارس با کمک اولیاء و همراهی دانش‌آموزان، تیم مشارکت اجتماعی و تیم‌های هنری و ورزشی در زمینه‌های نقاشی، خطاطی، طراحی، عکاسی، مداحی، تئاتر، سرود، فوتبال، فوتسال، بسکتبال، والیبال، هندبال، کشتی، دو میدانی، تنیس روی میز، بدمینتون، آمادگی جسمانی و غیره استفاده کرد.

همچنین، در تفسیر یافته‌های این پژوهش در بعد مدرسه و سازمان آموزش و پرورش با دو مولفه آماده‌سازی دبیران و سابقه شغلی معلمان و مدیران مدارس می‌توان استنباط کرد که برای بعد مدرسه و سازمان آموزش و پرورش و مولفه‌های آن باید از شاخص‌هایی مانند کسب تجربه در پست موازی توسط معلمان، انتخاب مدیران مدارس به‌صورت سلسله‌مراتبی و تدریجی، استفاده مناسب از آموزش، تشکیل تیم گردآوری، دسته‌بندی، بررسی و ارزیابی پیشنهادها و انتقادات در امور مختلف مدرسه و زندگی، بررسی صلاحیت عمومی و علمی معلمان و مدیران، توانایی انجام وظایف شغلی، داشتن توانمندی و تخصص در زمینه مدیریت برای مدیران و در زمینه معلمی برای معلمان، داشتن توانایی انجام تحقیق شخصی و شغلی و داشتن توانمندی بررسی سوابق شغلی بهره برد.

علاوه بر آن، در تفسیر یافته‌های این پژوهش در بعد گروهی با سه مولفه برگزاری انواع مسابقات به‌صورت هدفمند در مدرسه، ایده‌های نو و خلاق و تشویق دانش‌آموزان می‌توان گفت که برای بهبود بعد گروهی و مولفه‌های آن باید از راهکارهایی مانند اجرای مسابقات تفریحی و هنری با هدف بهبود دستیابی به اهداف آموزشی و تربیتی، برگزاری مسابقات مذهبی مانند قرآن، اذان، اقامه، احکام، مداحی و غیره، برگزاری مسابقات ورزشی فردی و گروهی، برگزاری مسابقات علمی با هدف بهبود سطح علمی، برگزاری مسابقات تفریحی، نشاط‌آفرین و روحیه‌بخش در جهت بارورسازی نیرو و توانایی بالقوه دانش‌آموزان، برگزاری مسابقه نوشتن زندگی‌نامه و

an elite school in Chile. *Globalisation, Societies and Education*, 18(5), 564-577.

Mack E, Breit M, Krischler M, Gnas J, Preckel F 2021. Talent development in natural science in elementary school: A juxtaposition of research and practice. *Teaching and Teacher Education*, 104(103366), 1-7.

Manani R, Abedi A, Dortaj F, Farrokhi NA 2019. Mathematical talent identification model based on multiple criteria approach in gifted and talented students. *Empowering Exceptional Children*, 10(1), 45-67. [In Persian]

Maranto R 2021. Between elitism and populism: A case for pluralism in schooling and homeschooling. *Journal of School Choice*, 15(1), 113-138.

Merry MS, Boterman W 2020. Educational inequality and state-sponsored elite education: the case of the Dutch gymnasium. *Comparative Education*, 56(4), 522-546.

Nazari R, Tabesh S 2019. The challenge of Iran's sport development with non-systematic talent identification approach and elite approach. *Quarterly Journal of Sport Development and Management*, 8(1), 1-15. [In Persian]

Ruostetsaari I 2017. Stealth democracy, elitism, and citizenship in Finnish energy policy. *Energy Research & Social Science*, 34, 93-103.

Shahlaei N 2017. Strategic positioning and identification of key factors affecting the recruitment of elites in the army of the Islamic Republic of Iran. *A Research Quarterly in Military Management*, 16(64), 1-25. [In Persian]

Sutoris P 2018. Elitism and its challengers: Educational development ideology in postcolonial India through the prism of film, 1950–1970. *International Journal of Educational Development*, 60, 1-9.

مسابقات به صورت هدفمند در مدرسه، ایده‌های نو و خلاق و تشویق دانش‌آموزان بود. یافته‌های این مطالعه دارای تلویحات کاربردی بسیاری برای متخصصان، مسئولان، مدیران و برنامه‌ریزان نظام آموزش و پرورش است و آنان بر اساس نتایج این پژوهش (ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های شناسایی شده برای فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور ایران) و پژوهش‌های مشابه می‌توانند گام موثری در جهت بهبود فرآیند نخبه‌پروری در مدارس ابتدایی کشور طراحی و با کمک اساتید خبره و کارآموده اقدام به اجرای آنها نمایند.

References

Ansari MM, Barzegar E 2015. The pattern of educating and delegating of elites in Islamic Republic of Iran. *A Quarterly Scientific – Research Journal of Islamic Revolution*, 4(13), 119-149. [In Persian]

Araste HR, MahmoudiRad M 2004. Identification, characteristics and development of elites. *Rahyافت*, 14(34), 5-12. [In Persian]

Bastami B, Hosaini ZS 2019. The study of elite factors, motivation and effectiveness and their evolving role from the Qur'an's perspective. *Iranian Journal of Culture in the Islamic University*, 9(32), 363-380. [In Persian]

Davoodi SA, Yaghoobi N 2018. A framework for talent spotting and succession planning in higher education system. *Journal of Research in Human Resources Management*, 10(1), 161-186. [In Persian]

Freire JA, Aleman EJ 2021. "Two schools within a school": Elitism, divisiveness, and intra-racial gentrification in a dual language strand. *Bilingual Research Journal*, 44(2), 249-269.

Howard A, Pine J, Muench W, Peck S 2020. Securing eliteness: Class strategies of

Model for maximum participation of elites for attaining scientific authority. *Iranian Journal of Culture and Health Promotion*, 5(1), 18-25. [In Persian]

Zolfagharzadeh MM, Didari M, Hadavand M 2020. Typology of actors' mindset in developing elite-selection and elite-training policies: A research based on Q methodology. *Journal of Iranian Public Administration Studies*, 3(1), 97-131. [In Persian]

Telling K 2020. The complexity of educational elitism: Moving beyond misrecognition. *British Journal of Sociology of Education*, 41(7), 927-941.

Valdez AC, Kluge J, Ziefle M 2018. Elitism, trust, opinion leadership and politics in social protests in Germany. *Energy Research & Social Science*, 43, 132-143.

Yazdani Sh, Dashti Rahmatabadi M, Hoseini Abardeh M, Haghdoost AA 2021.